

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2276/2022
09.11.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хацића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ, обоје из села ... код ..., чији је заједнички пуномоћник Немања Васиљевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2655/21 од 07.09.2021. године, у седници већа одржаној 09.11.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2655/21 од 07.09.2021. године, у одбијајућем делу одлуке о главној ствари и одлуке о трошковима поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 5108/19 од 18.02.2021. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца АА и обавезана тужена да му, на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, исплати износ од 700.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 18.02.2021. године до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца АА да се обавезе тужена да му, на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, исплати износ преко досуђеног до траженог износа од 3.300.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 18.02.2021. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца АА за исплату законске затезне камате на износ од 700.000,00 динара од 22.12.2011. године до 18.02.2021. године. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужилаца да се обавезе тужена да им, на име накнаде материјалне штете због неоснованог лишења слободе тужиоца АА, исплати износ од 28.186.626,02 динара, односно одређене новчане износе, увећане за износ ПДВ-а, са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног новчаног износа до исплате, све ближе одређено у овом ставу изреке. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу АА накнади трошкове парничног поступка у износу од 128.100,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом шестим изреке, одбијен је захтев тужиље ББ за накнаду трошкова парничног поступка.

Решењем Вишег суда у Београду П 5108/19 од 27.05.2021. године, ставом првим изреке, обавезана је тужилца ББ да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 90.000,00 динара. Ставом другим изреке, дозвољено је преиначење тужбе као у поднеску тужилаца од 10.12.2019. године.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 2655/21 од 07.09.2021. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе парничних странака и потврђена првостепена пресуда у ставовима првом, трећем, четвртном и шестом изреке. Ставом другим изреке, првостепена пресуда је преиначена у делу става другог изреке, тако што је обавезана тужена да тужиоцу АА, на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, поред износа досуђеног ставом првим изреке (700.000,00 динара) исплати износ од још 500.000,00 динара, са законском затезном каматом од 18.02.2021. године до исплате, док је у преосталом делу става другог изреке, за износ од 2.100.000,00 динара са законском затезном каматом од 18.02.2021. године до исплате, жалба тужиоца одбијена као неоснована и првостепена пресуда потврђена. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка, садржано у ставу петом изреке првостепене пресуде, тако што је обавезана тужена да тужиоцу АА накнади трошкове парничног поступка у износу од 177.475,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом четвртим изреке, преиначено је решење Вишег суда у Београду П број 5108/2019 од 27.05.2021. године у ставу првом изреке, тако што је обавезана тужилца ББ да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 22.250,00 динара. Ставом петим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију, из свих законских разлога.

Испитујући побјану пресуду, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011....18/2020, у даљем тексту: ЗПП), Врховни касациони суд је оценио да ревизија тужилаца изјављена против одбијајућег дела одлуке о главној ствари и против одлуке о трошковима поступка није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а у поступку пред другостепеним судом није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 396. ЗПП, на коју се ревизијом заправо указује. Другостепени суд је у образложењу побјане пресуде оценио све жалбене наводе странака и дао разлоге које је узео у обзир, а који су били од значаја за правилну одлуку о изјављеним жалбама, а у делу којим је одбио жалбе странака и потврдио првостепену пресуду другостепени суд, у смислу члана 396. став 2. ЗПП, није имао законску обавезу да детаљно образлаже пресуду, јер је прихватио чињенично стање утврђено првостепеном пресудом и примену материјалног права.

Према утврђеном чињеничном стању, против тужиоца АА поднета је кривична пријава због постојања основане сумње да је извршио кривично дело злоупотреба службеног положаја из члана 359. став 3. у вези са ставом 1. КЗ. Решењем о задржавању од 22.12.2011. године одређено му је задржавање у трајању од 48 сати,

рачунато од 22.12.2011. године у 14,20 часова, када је лишен слободe. Више јавно тужилаштво је против тужиоца поднело захтев за спровођење истраге и истражни судија Вишег суда у Врању је донео решење о спровођењу истраге Ки 103/11 од 24.12.2011. године, којим му је одређен притвор у трајању од 30 дана из разлога предвиђених чланом 142. став 1. тачка 2, 3. и 5. ЗКП, због околности које указују да би окривљени на слободи могао ометати поступак истраге утицајем на сведоке који још увек нису саслушани, а уколико би се нашао на слободи да би могао поновити кривично дело, као и да се ради о кривичном делу за које је забрањена казна преко 10 година затвора, док се посебно тешке околности огледају у великом износу прибављања користи и стављања на терет од 42.017.000,00 динара. Решењима Вишег суда у Врању Кв 11/12 од 20.01.2012. године и Апелационог суда у Нишу К 16/12 од 19.03.2012. године притвор је продужаван до 19.05.2012. године. Решењем Апелационог суда у Нишу Кр 27/12 од 18.05.2012. године одбијен је као неоснован предлог истражног судије Вишег суда у Врању за продужење притвора тужиоцу одређен решењем Ки 103/11 од 24.12.2011. године, а последњи продужен решењем Апелационог суда у Нишу К 16/12 од 19.03.2012. године. Пресудом Вишег суда у Врању К 12/14 од 26.10.2015. године тужилац је ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело злоупотребе положаја одговорног лица из члана 234. став 3. у вези са ставом 1. КЗ, а пресуда је потврђена пресудом Апелационог суда у Београду Кж1 55/16 од 03.08.2016. године. У притвору је провео укупно 150 дана.

Тужилац је раније, пресудом Општинског суда у Јагодини К 300/04 од 19.08.2004. године, осуђиван на казну затвора у трајању од 4 месеца условно за једну годину, на новчану казну од 10.000,00 динара због извршеног кривичног дела из члана 146. став 1. КЗ у вези са чланом 22. ОКЗ. Пре лишења слободe тужилац АА је био законски заступник Привредног друштва „ВВ“ д.о.о. ..., а према решењу Агенције за привредне регистре од 26.05.2010. године тужиља ББ је била уписана као члан тог друштва са уделом од 100 %. Након лишења слободe тужиоца АА раскинута су три уговора о продаји робе која је Привредно друштво „ВВ“ ДОО ... закључило са три привредна друштва.

Висина изгубљеног прихода привредног друштва „ВВ“ д.о.о. ... због раскида уговора о купопродаји робе утврђен је налазом и мишљењем вештака економско финансијске струке. Означени износ представљао би приход у пословним књигама Привредног друштва „ВВ“ ДОО ..., што би за последицу имало увећање нето добити и исказивање у пореском билансу, који се опорезује као добит предузећа по стопи од 10%, а исплата тужиоцу АА није вршена по било ком власничком праву 2010, 2011, 2012, 2013. и 2014. године, већ је остварена нето добит књижена као нераспоређен добитак који је приказан у билансу стања и износи 9.804.000,00 динара, све укупно на дан вештачења 25.12.2018. године износи 61.995.626,02 динара, а нето добитак није исплаћиван власнику у периоду од 2010. и 2014. године иако је постојао у 2010. години у износу од 2.571.000,00 динара, у 2011. години у износу од 4.776.000,00 динара, 2012. години у износу од 1.868.000,00 динара, 2013. године у износу од 120.000,00 динара и 2014. године у износу од 32.000,00 динара.

Из исказа тужиоца АА саслушаног у својству парничне странке утврђени су услови у притвору и начин пословања фирме, све ближе наведено у образложењима нижестепених пресуда. Након изласка из притвора осећао се психички лоше, није

могао да спава, јер је било потребно време да се привикне на нормалан живот, а пар месеци након изласка из притвора у Јагодини многи познаници нису хтели да му се јаве, избегавали су сваки контакт са њим.

Тужилац се пре подношења тужбе обраћао 31.01.2019. године туженој са захтевом за накнаду штете због неоснованог лишења слободе, али договор око закључења вансудског поравнања није постигнут.

На овако утврђено чињенично стање, правилно је другостепени суд, применом материјалног права из члана 584. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку, члана 172, 200. и 277. Закона о облигационим односима, у вези члана 232. ЗПП, обавезао туженог да тужиоцу АА, на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде слободе и права личности, услед неоснованог лишења слободе, исплати износ од 1.200.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана пресуђења, па до коначне исплате, а у преосталом делу за износ од још 2.100.000,00 динара тужбени захте одбио као неоснован.

Приликом одмеравања висине накнаде за тражени вид штете, по оцени Врховног касационог суда, другостепени суд је водио рачуна о свим објективним и субјективним околностима које утичу на природу и тежину душевних болова насталих услед неоснованог лишења слободе, као што су дужина трајања лишења слободе, услови боравка тужиоца у притвору, тежина кривичног дела које му је стављено на терет, ранију неосуђиваност тужиоца за истоверсно кривично дело и испуњеност услова за законску рехабилитацију у односу на ранију осуђиваност, године живота, породични и лични статус тужиоца, однос средине према тужиоцу након лишења слободе као и значај повређеног добра и циљ коме служи ова накнада. Имајући у виду наведено другостепени суд је у довољној мери оценио све релевантне критеријуме за одмеравање висине ове накнаде, која би се могла сматрати правичном за обе парничне странке, према сврси и циљу коме та накнада служи, па је досуђен износ правилно утврђен, односно није прениско одмерен.

Супротно наводима ревизије, правилна је и одлука о почетку тока законске затезне камате на износ досуђене накнаде нематеријалне штете. Обавеза накнаде штете сматра се доспелом од тренутка настанка штете (члан 186. ЗОО). Тим тренутком је штетник у обавези да накнади штету, што, без сумње, важи за његову обавезу накнаде материјалне штете. Зато је цитирана одредба члана 186. уврштена у одељак закона са насловом „Накнада материјалне штете“ Такве и сличне одредбе нема у одељку о накнади нематеријалне штете (члан 199. до 205. ЗОО). Повезујућа одредба члана 205.ЗОО, да се одређена правила о материјалној штети, односно накнади за материјалну штету примењују и за нематеријалну штету, не помиње да би се раније цитирано правило из члана 186. ЗОО о доспелости обавезе накнаде за материјалну штету примењивало и за нематеријалну штету. Обавеза накнаде нематеријалне штете се не сматра доспелом од тренутка настанка штете, због њене правне природе. За овај вид штете досуђује се новчана накнада као сатисфакција, а обим такве сатисфакције, као новчане обавезе у смислу члана 394. ЗОО, се одређује према приликама у време закључивања главне расправе, како је правилно одлучио другостепени суд.

Правилно су нижестепени судови применили материјално право из одредби Закона о облигационим односима и Закона о привредним друштвима када су оценили да тужиоци нису активно легитимисани за потраживање накнаде материјалне штете

Тужиоци захтев за накнаду материјалне штете заснивају на тврдњи да је Предузеће „ВВ“ ДОО ... (чији је законски заступник био тужилац АА, а оснивач тужилца ББ) изгубило добит коју је основано могло очекивати, према редовном току ствари, у периоду када је тужилац АА био у притвору, јер је услед притварања тужиоца дошло до раскида три уговора, што је за последицу имало губитка прихода, односно добити предузећа, па самим тим и њихових личних очекиваних прихода.

Према налазу вештака постоји изгубљена добит предузећа у износу који би предузеће остварило да нису раскинути закључени уговори о купопродаји робе. Међутим, у смислу одредби Закона о привредним друштвима, цитираних у образложењу другостепене преусуде, тај износ се не може третирати као добит који би припадао тужиоцима као физичким лицима, јер члан друштва са ограниченом одговорношћу по основу удела има право учешћа у добити друштва зависно од величине удела, али то право не значи укупан износ добити друштва, без обзира што је члан друштва једини власник и оснивач. При том, тужиоци нису доказали да је Предузеће „ВВ“ ДОО ... донело одлуку о расподели добити у смислу члана 217. став 1. Закона о привредним друштвима, имајући у виду да у периоду пре и након притварања тужиоца АА, према налазу вештака, исплата власнику није вршена по било ком власничком праву, па изгубљена добит није ни настала у имовини тужиоца. С тога и по оцени Врховног касационог суда тужиоци нису активно легитимисани да траже накнаду материјалне штете настале за предузеће које је посебни привредни субјект.

Врховни касациони суд је ценио све наводе ревизије, којима се не доводи у сумњу правилност побијане пресуде. Одлука о тужбеном захтеву је донета правилном применом материјалног права, за коју су дати доволни и јасни разлози, које у свему као правилне прихвата и овај суд. У ревизији се понављају наводи који су истицани у жалби против првостепене пресуде, а другостепени суд је у образложењу побијане пресуде оценио све жалбене наводе странака који су били од значаја за правилну одлуку о изјављеној жалби. У преосталом делу ревизија оспорава правилност утврђеног чињеничног стања и ставља примедбе на оцену доказа из члана 8. ЗПП, због чега се ревизија не може изјавити према члану 407. став 2. ЗПП.

Из наведених разлога, применом члана 414. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Весна Субић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић